

**Τμήμα Θεραπείας
Παιδιών και Εφήβων**

**Ε.ΣΥ.ΨΥ.ΚΟΠ
ΠΑ.Δ.Α**

Οι Επιπτώσεις της Πανδημίας Covid-19 στην Ψυχική Υγεία των Παιδιών και των Εφήβων: Έρευνα & Καλές Πρακτικές

ΣΑΒΒΑΤΟ 07/05/2022

ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΔΥΤ. ΑΤΤΙΚΗΣ

Child Guarantee: Επενδύοντας στα παιδιά

Μαρία Δουκάκου MSc, PhD

Κλινική Ψυχολόγος

Αν. Προϊστ. Τμ. Ενημέρωσης & Υποστηρικτικών Υπηρεσιών

Δ/ση Παιδικής Προστασίας

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α)

E-mail: childguarantee.douk@ekka.org.gr

ΣΥΣΤΑΣΗ (ΕΕ) 2021/1004 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 14ης Ιουνίου 2021 για τη θέσπιση της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για τα Παιδιά (Child Guarantee)

Στόχος:

η πρόληψη και η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού

μέσω της διασφάλισης της πρόσβασης των παιδιών που έχουν ανάγκη,

σε ένα σύνολο βασικών υπηρεσιών

«Παιδιά που έχουν ανάγκη»

Άτομα ηλικίας κάτω των 18 ετών που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού

α) τα άστεγα παιδιά ή τα παιδιά που αντιμετωπίζουν σοβαρή στέρηση στέγης

β) τα παιδιά με αναπηρίες

γ) τα παιδιά με προβλήματα ψυχικής υγείας

δ) τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών ή έχουν εθνοτικό υπόβαθρο και τα παιδιά Ρομά

ε) τα παιδιά που βρίσκονται σε δομές εναλλακτικής και, κυρίως, ιδρυματικής φροντίδας

στ) τα παιδιά σε επισφαλείς οικογενειακές καταστάσεις (διαβίωση σε νοικοκυριό με έναν μισθό, με γονέα με αναπηρίες, με προβλήματα ψυχικής υγείας/μακροχρόνια ασθένεια, κατάχρηση ουσιών ή ενδοοικογενειακή βία, παιδιά με μητέρα έφηβη ή είναι τα ίδια έφηβες μητέρες, παιδιά με γονέα στη φυλακή)

Βασικές υπηρεσίες

προσχολική αγωγή και φροντίδα

εκπαίδευση

υγειονομική περίθαλψη

υγιεινή διατροφή

κατάλληλη στέγαση

Εθνικός Συντονιστής της Εγγύησης για τα Παιδιά

Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.)* ορίστηκε ως Εθνικός Συντονιστής της Εγγύησης για τα Παιδιά (άρθρο 53 ν.4837/2021 ΦΕΚ Α 178/1.10.2021)

Αποστολή του Εθνικού Συντονιστή της Εγγύησης για τα Παιδιά είναι: η εκπόνηση και κατάρτιση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης, ο αποτελεσματικός συντονισμός και η παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύστασης ΕΕ 2021/1004 και του Σχεδίου Δράσης, καθώς και η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των δράσεων, οι οποίες ενσωματώνονται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης.

*Το Ε.Κ.Κ.Α. αποτελεί αυτοτελές Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, εδρεύει στην Αθήνα και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (ΠΔ 22/7-2-2006, τ.Α ΦΕΚ 18 και την τροποποίηση αυτού με το ΠΔ 41/23-06-2021, τ.Α. ΦΕΚ 103). Θεσμική αποστολή του Ε.Κ.Κ.Α. είναι η αποτελεσματική αντιμετώπιση καταστάσεων κοινωνικής ανάγκης, κοινωνικού αποκλεισμού και κρίσεων (άρθρο 48 του ν. 4554/2018 (ΦΕΚ Α' 130)).

Εθνικό Σχέδιο Δράσης (ΕΣΔ)

Περιλαμβάνει:

- i) τις στοχευμένες κατηγορίες παιδιών που έχουν ανάγκη
- ii) ποσοτικούς και ποιοτικούς στόχους που θα πρέπει να επιτευχθούν, λαμβανομένων υπόψη των περιφερειακών και τοπικών ανισοτήτων
- iii) τα μέτρα που σχεδιάζονται ή έχουν ληφθεί, για την εφαρμογή της Σύστασης, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, τους αναγκαίους χρηματοδοτικούς πόρους και τα χρονοδιαγράμματα
- iv) ένα εθνικό πλαίσιο για τη συλλογή δεδομένων, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του ΕΣΔ

Δημιουργία Δικτύου

Ν. 4837/2021 (αρ. 53, παρ. γ): Ο Εθνικός Συντονιστής της Εγγύησης για τα Παιδιά, σε συνεργασία και διαβούλευση με τοπικά και περιφερειακά δίκτυα, φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών, αρμόδιες ΜΚΟ, τη UNICEF, άλλους Διεθνείς Οργανισμούς και τα ίδια τα παιδιά, εκπονεί το ΕΣΔ

Σύσταση πανελλαδικού Δικτύου εκπροσώπων κεντρικών, περιφερειακών και τοπικών φορέων, ανεξάρτητων αρχών και φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών αρμόδιων για την προάσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών

Συμμετοχή των παιδιών

Σκοπός του Δικτύου

Όλοι οι φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παιδικής προστασίας, ανά την Επικράτεια, να συμμετέχουν ενεργά ως ενιαίο δίκτυο στη δυναμική διαδικασία προετοιμασίας, εφαρμογής και παρακολούθησης του ΕΣΔ.

Σημείο εκκίνησης:

- ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών σχετικά με τα χαρακτηριστικά των ευάλωτων παιδιών στην Ελλάδα και των εμποδίων που αντιμετωπίζουν στην πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες
- πρώτη απόπειρα καταγραφής των μέτρων, που εφαρμόζονται σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο

Έρευνα πεδίου: Συλλογή στοιχείων από εκπροσώπους φορέων του δικτύου

Ερωτηματολόγιο Συλλογής Στοιχείων για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για τα Παιδιά

προκειμένου να διερευνηθούν:

- οι βασικές αιτίες της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού
- τα σημαντικότερα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ευάλωτες ομάδες παιδιών (ομάδες στόχου) κατά την πρόσβασή τους στις βασικές υπηρεσίες (όπως προσδιορίζονται από τη Σύσταση),
- η επίδραση της πανδημίας
- η αποτύπωση μέτρων/προτάσεων πολιτικής αναφορικά με τα παρατηρούμενα κενά

Covid-19 και πρόσβαση σε υπηρεσίες

Η κρίση που προκάλεσε η πανδημία της νόσου COVID-19 μπορεί να έχει εκτεταμένες επιπτώσεις στην οικονομική και κοινωνική ευημερία οικογενειών και παιδιών και είναι πιθανό να οδηγήσει σε αύξηση του αριθμού των νοικοκυριών που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού.

Οι ομάδες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος αντιμετωπίζουν υψηλότερο κίνδυνο απώλειας εισοδήματος, με δυνητικά σημαντικό αντίκτυπο στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών λόγω της αυξανόμενης ανεργίας και των μειωμένων δυνατοτήτων τηλεργασίας.

Η κρίση ασκεί σημαντική πίεση στη διαθεσιμότητα των υπηρεσιών. Τα παιδιά που βιώνουν διάφορες μορφές μειονεξίας είναι μεταξύ των ατόμων που έχουν πληγεί περισσότερο από την κρίση. Πολλά παιδιά που ζουν σε νοικοκυριά χωρίς επαρκή οικογενειακή υποστήριξη, δεξιότητες ή εξοπλισμό (συμπεριλαμβανομένων των παιδιών που ζουν σε απομακρυσμένες ή αγροτικές περιοχές με ανεπαρκείς ψηφιακές υποδομές), αντιμετωπίζουν δυσκολίες με την εξ αποστάσεως μάθηση.

Η επίδραση της πανδημίας: οι απαντήσεις των εκπροσώπων φορέων του δικτύου

Διάγραμμα 4.11. Πώς πιστεύετε ότι επηρέασε η τρέχουσα πανδημία την πρόσβαση των παιδιών σε υπηρεσίες προσχολικής αγωγής και φροντίδας;

Λόγοι:

- κλείσιμο των δομών λόγω της πανδημίας
- φόβος των γονέων για κίνδυνο νόσησης και μετάδοσης του ιού σε οικεία πρόσωπα
- έλλειψη υποδομών για τηλεκπαίδευση

Διάγραμμα 5.10. Πως πιστεύετε ότι επηρέασε η τρέχουσα πανδημία τη διαδικασία πρόσβασης των ευάλωτων κοινωνικά παιδιών σε υπηρεσίες εκπαίδευσης;

Λόγοι:

- απουσία τεχνολογικού εξοπλισμού και γνώσεων
- έλλειψη ίντερνετ
- συναισθηματικά προβλήματα, υπερκινητικότητα, μειωμένη κοινωνική συμπεριφορά, οικογενειακή δυσλειτουργία, διαταραχές άγχους

Διάγραμμα 6.11. Πως πιστεύετε ότι επηρέασε η τρέχουσα πανδημία την πρόσβαση των παιδιών σε υπηρεσίες υγείας;

Διάγραμμα 6.12. Για ποιες υπηρεσίες υγείας υπήρξε επιδείνωση;

- * Επισκέψεις σε παιδιάτρους, οικογενειακούς γιατρούς, ειδικούς ιατρούς, κ.λπ.
- ** Νοσοκομειακή περίθαλψη

Διάγραμμα 7.5. Πως πιστεύετε ότι επηρέασε η τρέχουσα πανδημία τη στέγαση και τις συνθήκες στέγασης των παιδιών στην Ελλάδα;

Λόγοι:

- οικονομική κρίση λόγω πανδημίας (αύξηση ανέργων ή οικονομικά μη ενεργών, μείωση των εισοδημάτων των γονέων)

Διάγραμμα 8.11. Πως πιστεύετε ότι επηρέασε η τρέχουσα πανδημία την πρόσβαση των παιδιών σε επαρκή/υγιεινή διατροφή;

Λόγοι:

- μείωση των εισοδημάτων
- αύξηση της ανεργίας
- αύξηση των τιμών σε ορισμένα είδη διατροφής
- κλείσιμο των σχολείων και παύση του προγράμματος σχολικών γευμάτων
- απουσία άσκησης των παιδιών, καθιστικός τρόπος ζωής εν μέσω περιορισμού μετακινήσεων και κακή διατροφή οδήγησαν σε περιπτώσεις παιδικής παχυσαρκίας

Η συμμετοχή των παιδιών

Ανώνυμη συμπλήρωση ερωτηματολογίου μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας (Survey Monkey). Το ερωτηματολόγιο απεστάλη σε γενικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ΕΠΑΛ σε όλες τις Περιφέρειες πανελλαδικά, κατόπιν σχετικής έγκρισης του Υπουργείου Παιδείας και συναίνεσης των γονέων/κηδεμόνων (σε εξέλιξη)

Δημιουργία ομάδων εστιασμένης συζήτησης (focus groups) παιδιών ηλικίας 12-17 ετών:

- παιδιά Ρομά,
- παιδιά με αναπηρία
- ασυνόδευτοι ανήλικοι
- παιδιά ΛΟΑΤΚΙ ή από οικογένειες ΛΟΑΤΚΙ,
- παιδιά που διαβιούν σε ιδρύματα, παιδιά σε επισφαλείς συνθήκες διαβίωσης
- παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με χαμηλό εισόδημα

Η επίδραση της πανδημίας: Οι απαντήσεις των παιδιών*

«Οι κοινωνικοί λειτουργοί είναι καλοί και για τους δασκάλους και τους γονείς. Οι γονείς έχουν ανάγκη γιατί έχουν πολλά νεύρα και αγχώνονται με την έλλειψη χρημάτων και δουλειάς. Τώρα με τον κορονοϊό υπάρχουν μεγαλύτερες ανάγκες. Έχουν πεθάνει πολλές γυναίκες φέτος από ξύλο που πέφτει στα σπίτια. Όλοι είναι πιο επιθετικοί, πιο νευριασμένοι. Τους έχει γίνει έμμονη ιδέα ο covid. Και πριν φοβόντουσαν οι γονείς, τώρα όμως είναι χειρότερα τα πράγματα».

* Έξι ομάδες εστίασης με ευάλωτες κοινωνικές ομάδες παιδιών ηλικίας 12-17 ετών και τα εξής επιμέρους χαρακτηριστικά: 1. Προβλήματα σωματικής ή/και ψυχικής υγείας 2. Πρόσφυγες 3. Ρομά 4. Διαμονή σε ίδρυμα 5. Χαμηλό εισόδημα (η οικογένεια λαμβάνει το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα) 6. ΛΟΑΤΚΙ (παιδιά ΛΟΑΤΚΙ ή/και παιδιά με γονείς ΛΟΑΤΚΙ)

«Στην αρχή της πανδημίας παρακολουθούσαμε τα μαθήματα από τα κινητά των γονιών αλλά χάναμε πολλά μαθήματα και παίρναμε απουσίες. Μετά οι γονείς έβαλαν σταθερό internet και παρακολουθούσαμε μέσω του tablet που έδωσε το κράτος».

«Ήμουν σε σύλλογο ποδοσφαίρου αλλά σταμάτησα γιατί δεν έχω κάνει το εμβόλιο. Δεν δέχεται η μητέρα μου να το κάνω. Και δεν μπορώ να πηγαίνω πια στο ποδόσφαιρο».

«Υπήρχαν παιδιά που δεν μπορούσαν να συμμετέχουν στην τηλεκπαίδευση γιατί δεν είχαν υπολογιστή ή κινητό. Κάποιοι χρησιμοποιούσαν το κινητό των γονιών. Άλλοι δεν είχαν internet στο σπίτι».

Η Ευρωπαϊκή Εγγύηση για τα παιδιά δημιουργήθηκε ως θεσμός σε καιρό πανδημίας

Με την Σύσταση, η ΕΕ αναγνωρίζοντας τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας, συνιστά στα κράτη μέλη να αναπτύξουν ένα ολοκληρωμένο και υποστηρικτικό πλαίσιο πολιτικής για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού των παιδιών και τη διάσπαση των διαγενεακών κύκλων φτώχειας και μειονεξίας

Η ομάδα του Child Guarantee στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.)

Δρ. Άρτεμις Αναγνώστου-Δεδούλη, Πρόεδρος του ΕΚΚΑ, Επίτιμος Γενική Δ/ντρια Υπ.
Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων

Λουλουδία Γούλα, MSc PhD Κοινωνική Λειτουργός

Ευαγγελία Σκαφιδά, Κοινωνική Λειτουργός

Γιούλη Παπανικολάου, MSc Κοινωνική Λειτουργός

Μαρία Καραγιάννη, Κοινωνική Λειτουργός

Πηνελόπη Καλύβα, MSc PhD Ψυχολόγος Παιδιού & Εφήβου

Μαρία Δουκάκου, MSc PhD Κλινική Ψυχολόγος

Σας ευχαριστώ για
την προσοχή σας!